

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Plukovník gšt. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

Štábní kapitán gšt. Bedřich Beneš:

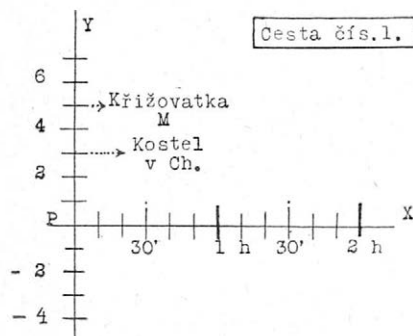
Řízení přesunů a cirkulace na cestách pomocí grafických tabulek.

Důležitou kapitolou moderního vojenského umění je uvést masu vojsk a prostředků v pohyb, přesunouti je do prostoru vhodného pro boj a řídit správně cirkulaci za bojovým sledem. Nebylo to nikdy snadné a je to stále těžší, neboť při nástupu armád nutno pohybovat vojsky, která vlivem zkrácené doby výcviku a mobilisace neměla dostatek času vytvořit vytrvalé a ohebné organismy, schopné překvapujících přesunů dřívějších armád. Organizační změny tříští stále více homogenní pochodovou rychlost, takže velké jednotky nemohou tvořit pochodové bloky, nýbrž proudy stejné pochodové rychlosti. Rozvoj letectva a moderního dělostřelectva si vynucuje zásadně přesuny noční; to má v zápětí velké zatížení komunikační sítě během krátké doby, které musí být časově a prostorově metodicky přesně vyřešeno.

Poněvadž je známo, že špatně organisované přesuny a cirkulace mohou přivést i správná taktická rozhodnutí k nepořádku a neúspěchu, byla zavedena poslední dobou na vál. škole v Paříži metoda řešení přesunů a cirkulace pomocí grafických tabulek.

Hlavní principy grafických tabulek.

Příprava tabulek: Pro každou cestu zvolenou pro přesun proudy připravíme list obyčejného čtverečkovaného papíru a poznamenejeme v záhlaví číslo cesty. Pak nakreslíme systém dvou na sebe kolmých os. Osu Y k levému a osu X k spodnímu okraji tabulky (obraz 1.).

Obr. 1.

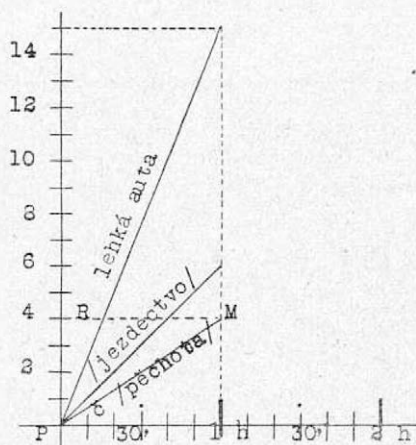
Průsečík osy X a Y označuje průchodiště P. Počínaje průchodištěm, naznačíme na ose X časové rozdělení (na př. 6 dílků = 1 hodina;

1 dílek = 10 minut) a popíšeme hodiny, počínaje hodinou předcházející počátek přesunu.

Na ose Y naznačíme kilometrování cesty od průchodiště nahoru a dolů (na př. 1 dílek = 1 km), popíšeme důležitá místa na cestě: osady, křižovatky atd. podle jejich vzdálenosti od průchodiště.

Čáry pohybu čela posunujících se prvků (obr. 2.).

Přímka č je funkcí času a pochodové rychlosti ze vzorce dráha = rychlost x čas. Na tabulce ji nakreslíme spojením P (průchodiště) s bodem M, který odpovídá pochodové rychlosti v časové jednotce, na př. bod M pro pěchotu pochodujiící ve dne je průsečík svislice v dílku 1 hod. a vodorovné v dílku 4 km.

Obr. 2.

Podobně můžeme sestavit i čáry pohybu pro prvky jezdeckva, aut atd. K usnadnění grafických prací možno si sestrojiti podle tohoto způsobu z kartonu nebo celoidu jednou provždy trojúhelníky tak, aby jejich přepony odpovídaly sklonu přímek různých pochodových rychlostí.*)

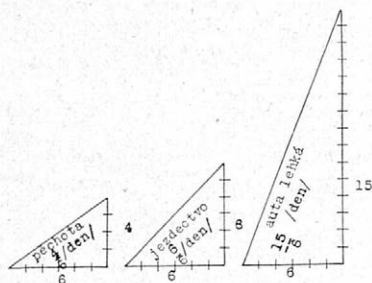
Jsou to pravoúhlé trojúhelníky, jejichž odvěsny jsou v poměru 4/6, 6/6, 15/6 atd. (obr. 3.).

*) Teoretické pochodové rychlosti:

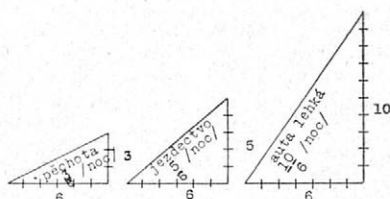
Pro jednotky:	ve dne:	v noci:
pěši	4 km/hod.	3 km/hod.
jezdeckva	6 km/hod.	5 km/hod.
aut. lehké	15 km/hod.	10 km/hod.

Grafické tabulky budou mít hodnotu jen tehdy, bude-li pochodová rychlost pochodujiícími prvky respektována. Pochodová rychlost se může značně změnit podle únavy pochodujiících, povětrnostních poměrů, schůdnosti cest, jejich svahů atd. Bude tedy často třeba voliti menší pochodové rychlosti, podle toho sestrojiti grafické tabulky a oznámiti předepsanou rychlost podřízeným.

Tyto trojúhelníky označené podle druhů a rychlostí platí jen pro den, pro noc nutno konstruovat trojúhelníky podle obrazu 4.

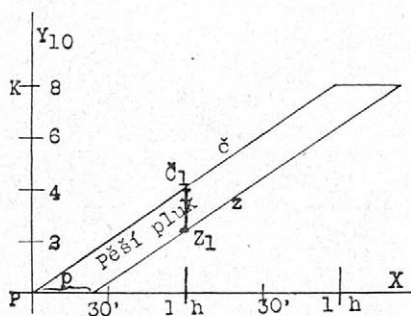
Obr. 3.

Obr. 4.

Sestrojení obrazce přesunu celých jednotek.

Přesun celých jednotek bude vyjádřen v grafických tabulkách čtyřúhelky, které sestrojíme pomocí délky proudu nebo doby průchodu proudem v průchodišti (obr. 5).

Obr. 5.

Pěší pluk bez trénů má se přesunout z P do K.

a) Sestrojení obrazce přesunu pomocí doby průchodu.

Čelo pěšího pluku vyrazí v 0 h z P, jeho pohyb je vyjádřen přímkou č. Doba průchodu proudem je 24 minut (vyjádřena na ose X úsečkou p). Zád' opustí průchodiště v 0 h 24 a její pohyb je vyjádřen přímkou z, která je vedena v dílku 24' rovnoběžně s č.

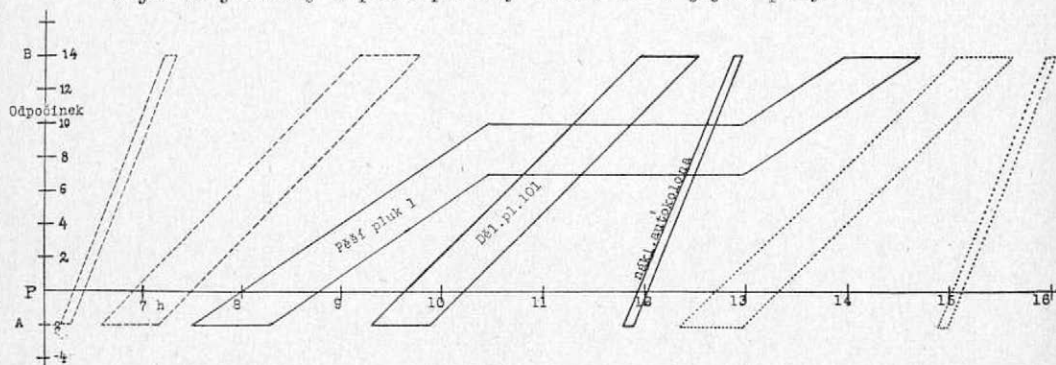
b) Sestrojení obrazce přesunu pomocí délky proudu.

Délka proudu pěšího pluku bez trénů je 1.800 m. Vedeme-li kterýmkoli bodem přímky č svislici a nanese-li na ni úsečku $\check{C}_1 Z_1 = d$ (označující v měřítku tabulky délku proudu = 1.800 m), můžeme bodem Z_1 vést přímkou z vyjadřující pohyb zádi proudu.

V grafických tabulkách nesmí proud jedné pochodové rychlosti narazit na druhý proud v pohybu; proto vsunujeme mezi proudy přestávky alespoň 10 minut.

Všeobecné výhody této metody jsou:

1. Možnost rozřešití problém sebe komplikovanějšího přesunu metodicky a matematicky přesně.
2. Možnost využití do krajnosti a plně zatížení cirkulační síť.
3. Možnost naléztí během přesunů a cirkulace kdykoli místo pohybující se jednotky a podle potřeby změnit směr jejího pohybu.

Obr. 7.

4. Možnost vřadit do proudů kdykoli nové jednotky, jestliže to vyžaduje okamžitá situace.

5. Možnost rychlé změny, byl-li pohyb přerušen nepředvídanými překážkami, jako na př. zničením křižovatky, mostu a p., stačí vyslati na potřebné místo důstojníka štábu, který pomocí grafické tabulky může odvésti proud jiným směrem, aniž poruší harmonii celkového pohybu.

Metoda je snadná až mechanická. Vnikneme-li do jejích principů, stane se nám vhodnou pomůckou a tím bude účelu tohoto článku dosaženo.

Major gšt. Rudolf Feistmantl:

Střetný boj u Virtonu.

(Historický příklad.)

Tato událost je jednou z dramát tak zvané „pohraniční bitvy“, svědené v Belgii a v severovýchodní Francii v srpnu 1914.

Všimněme si výseku operací 3. a 4. francouzské armády, operující proti V. německé armádě korunního prince.

Francouzská ofensiva zde počala 21. srpna 1914 ráno a byla provedena na základě zpráv, že nepřítel je v tomto prostoru slabší.

Situace v Ardennách a Lucembursku byla večer 21/8 tato.

4. armáda: měla svůj východní předvoj u Bellefontaine;

3. armáda: navazující na 2. armádní sbor 4. armády měla své předvoje na všeobecné linii Virton—Latour—Ruettes,

při čemž úlohou 3. armády bylo krýti východní křídlo 4. armády proti silám, které byly v prostoru Luxembourg. (Viz náčrt 1.)

Sbor vykonal 21/8 pochod asi 20 km a jeho účelem bylo dosáhnouti zalesněného massivu mezi řekami La Chiers a Le Ton a jej zajistiti.

Za pochodu tohoto IV. armádního sboru došlo k střetnutí předvojů s nepřítelem, který hájil Virton. Po krátkém poměrně a snadném boji byl nepřítel zatlačen, takže došlo k ubytování armádního sboru. Divise byly ubytovány takto: 8. na západě, 7. na východě a mezi nimi 14. husaři v Chenois (mezi Virton a Latour).

Virtonu bylo dosaženo v 15 hodin 40 min. III./117. praporem. Divisní eskadrona, vyslaná do Vieux-Virton, byla při svém příchodu svědkem poslední fáze bojů předvojů.

Virtonští obyvatelé byli příchodem Francouzů nadšeni a podávali jim tedy cenné zprávy. Tak vypovídali, že ve Virtonu byl celý wirtensberský prapor, okolní lesy že jsou plny Němců, zařizujících se v zákopech atd. Tyto zprávy ovšem nesouhlasily se zprávami, které mělo velitelství armády, a proto se jim, jak ještě uslyšíme, nevěřilo.

V 17 hodin byla situace u Virtonu do té míry vyjasněna, že mohlo dojít k vydání rozkazu pro ubytování.

Zajištění divise (předními strážemi) bylo svěřeno 115. pluku, ubytovanému ve Virtonu; při tom jeho II. prapor (východní) má držeti úsek mezi silnicí z Èthe (v to) k silnici na Ètalle (mimo); III. prapor téhož pluku (na západě) má úsek až k cestě na Houdrigny (v to), kde má navázati spojení s 2. armádním sborem. I./115 prapor jako záloha předních stráží u Virton. (Viz náčrt 2.)

Velitel II./115. praporu vyslal: svou 6. rotu na silnici k Èthe, kde se zařídila ve dvorci L'empereur, vyslavši jednu četnu na hřbet východně od tohoto dvora; 8. rotu ke kotě 265, která zase vysunula polní stráž do údolí až k okraji lesa; 5. a 7. rotu si ponechal v posledních domcích Virtonu (na severozápadním okraji) jako svou zálohu.

Velitel III./115. praporu obsadil 12. rotou dvorec Bellevue, při čemž si tato rota vyslala 1 četnu do vykopaného zákopu na silnici, nedaleko lesa; 11. rota se zařídila na okraji údolí, probíhajícího všeobecně od severu k jihu, mezi Virtonem a Houdrigny, majíc polní stráž na kotě 280 a 295; 10. rota v Houdrigny, společně s prvky 147. pluku, zajišťovala spojení s 2. armádním sborem; 9. rota zůstala jako záloha velitele praporu na západním okraji Virtonu.

Ubytování bylo provedeno velmi rychle, ač ne úplně bez závad. Pro silný déšť nemohly trény dosáhnouti svých jednotek a tak nezbylo než nalézt náhradu u domácího obyvatelstva, které dalo vojsku vše, čeho bylo třeba.

Z operačního rozkazu velitele IV. armádního sboru pro 22. srpen je zajímavé „roztržení“ tohoto sboru, ježto mezi jiným bylo nařízeno, aby jeden proud (7. divise) postupoval ve směru na Saint-Léger, kdežto druhý proud (8. divise) byl dirigován na Ètalle, nebo-li obě čelní divise sboru v rozbíhavých směrech.

Postup divisi měli předcházeti 14. husaři s úkolem průzkumným.

Operační rozkaz, kterým měla býti 8. divise uvedena v pohyb, byl dodán náčelníku štábu této divise 22/8 až ve 3 hod. 45 min., při čemž však měla divise vyraziti z Virtonu již ve 4 hod. 30 min.

Aby se neztratilo příliš mnoho času, byly jednotky alarmovány a uvedeny v pohyb, aniž koně byli nakrmeni a mužstvo dostalo snídani, a přece ani tak nebylo možno vyhověti nařízení, týkajícímu se projiti „průchodiskem“.

V rozkaze velitele 8. divise byla nařízena pochodová sestava, v níž předvojem byly:

3 čety div. eskadrony	} pod velením velitele 15. brigády;
130. pluk (ubytovaný v Dampicourt)	
ženijní rota	

velitelem valného voje byl velitel 16. brigády.

Velitel předvoje měl nařízeno zajistiti spojení napravo a nalevo, hlavně na příčkách:

Bellefontaine (s 2. armádním sborem),

Bois d'Ardenne (jz. od Huombois)-Ëthe (se 7. divisi) atd.

*

Dříve než počneme líčiti události u předvoje, všimněme si aspoň v hlavních rysech událostí na německé straně.

Z předcházejícího výkladu víme, že proti 3. a 4. francouzské armádě stály jednotky V. německé armády korunního prince, a to: v prostoru Étalle byl V. armádní sbor, v prostoru St. Léger XIII. armádní sbor, oba orientovány ve směru jihozápadním na Montmédy.

V. armádnímu sboru velel generál von Strantz a do jeho svazku patřily 9. a 10. divise.

Aby vynikla převaha Němců, všimněme si vzájemného poměru sil (kromě pěchoty).

Francouzové:

4. armádní sbor:

14. husaři

3 děl. pluky (75 mm)

ženijní prapor

.

.

Němci:

5. armádní sbor:

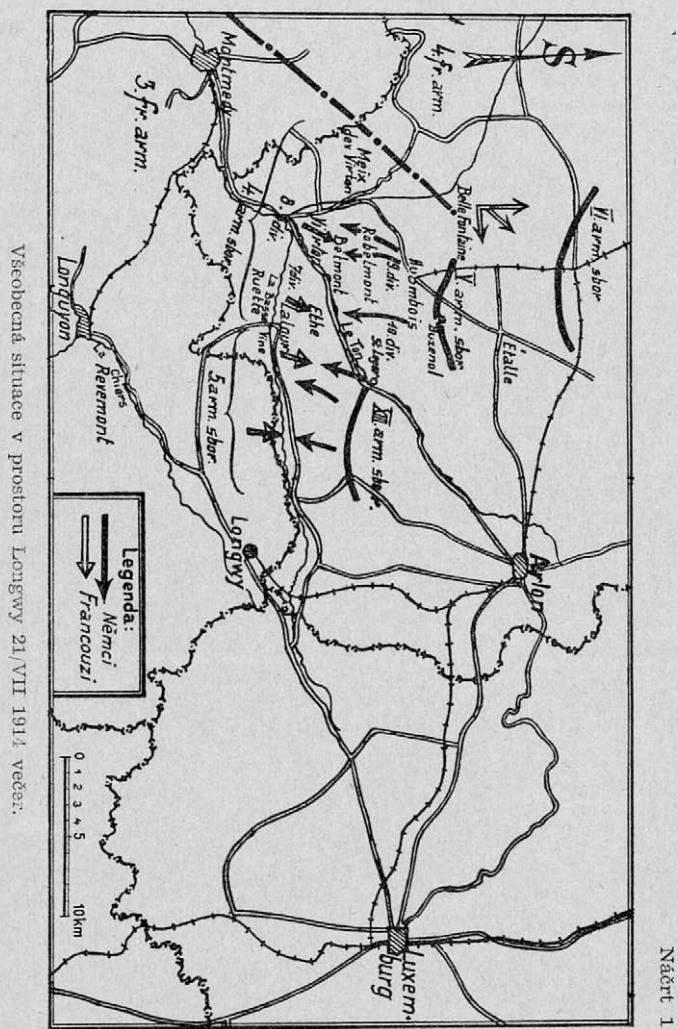
1. huláni,
1. král. střelci;
2 polní děl. brigády (4 pluky),
1 arm. pluk kan. 77 mm,
1 pluk houfn. 105 mm,
1 pluk (5.) pěšího děl. (houfn. 150 mm),
1 pluk moždírů;
1 prapor pionýrů,
1 oddíl kulometů,
1 letka.

Původní úlohou V. německé armády bylo postupovati všeobecně na západ.

Postup armády byl 21/8 přerušen a téhož dne dostaly V. a XIII. armádní sbor rozkaz, aby se připravily k ofenzivě směrem jižním, do prostoru Longwy.

Pod dojmem hlášeného vítězství v Lotrinsku vydal korunní princ rozkaz k dalšímu postupu, při němž V. armádní sbor měl 22/8 postupovati takto:

9. divise z Étalle přes Huombois na Virton,
10. divise z Étalle přes Buzenol na Éthe,

při čemž měly do 16 hod. 30 min. dosáhnouti svými valnými voji výšin mezi Robelmont-Virton-Latour a svými předsunutými prvky všeobecně čáry železnice Virton-Ruettes.

Všeobecná ofensiva V. německé armády měla počítí 22/8 v 5 hodin.

Vzhledem k těmto oboustranným ofensivním dispozicím musilo 22/8 dojít ke střetné bitvě, jejíž některé události jsou předmětem tohoto vyličení.

*

Vraťme se nyní k předvoji 8. francouzské divise.

Její I./130. prapor měl postupovati jako předvojový houfec, při čemž za cíl měl udáno Étalle, které slibovalo zcela pěkný další odpočinek.

Obyvatelstvo Dampicourtu doporučovalo pluku při loučení hodně opatrnosti, ježto mělo jistotu o přítomnosti značnějších německých sil.

Postup předvoje do Virtonu byl proveden bez nějakých zvláštních událostí, takže v 5 hodin mohli vyraziti patrači předvojového praporu z Virtonu, v patách následování čelní hlídkou divisní eskadrony.

Velitel 8. divise, generál de Lartige, stál se svým náčelníkem štábu na severním okraji Virtonu, aby přehlédl předvoj divise. Sám nevěřil v možnost vážného boje dnešního dne, přes ujišťování obyvatelstva, jakož i přes to, že včera večer vlastní jednotky musily z Virtonu vytlačit wirtensberský prapor.

Aby měli jezdci divisní eskadrony před předvojem větší náskok, zastavil generál pěchotu na severním okraji Virtonu.

Divisní eskadrona se dala na pochod a velitel jí vydal velmi stručný rozkaz: „Další pochod; ubytování v Étalle“.

Kromě čelní hlídky nebyly vyslány žádné další, prý proto, že dvory, jichž zde bylo plno a které se zahrady byly obklopeny drátěným plotem, znemožnily jejich práci!

Mlha byla tak hustá, že nebylo vidět ani stromů na silnici; kdo silnici opustil, již ji nenašel; tápal ve tmách.

V 5 hod. 15 min. dorazilo gros divisní eskadrony na výši dvorce Bellevue, kde leželi střelci 12. roty 115. pluku; i ti potvrdzovali přítomnost Němců.

Zatím čelní hlídka eskadrony narazila na okraji lesa na nepřítele a byla ráda, že se celkem beze ztrát vrátila k svému gros.

Velitel eskadrony podal o tom hlášení veliteli předvoje.

Postup 9. německé divise na Virton.

Víme, že úlohou 9. něm. divise bylo postupovati na Virton. Aby velitel divise zajistil spojení se VI. arm. sborem na západě, zřídil pod velelím velitele 58. pluku styčný oddíl, skládající se z uvedeného již pluku, dále z 1. eskadrony hulánů a z 1 baterie děl. pluku 41 — s osou postupu na Robelmont.

Divise sama se zajišťovala předvojem, složeným ze 7. pluku granátníků, ze 2 oddílů děl. pluku 41, z 1 roty 5. praporu pionýrů a z 3 eskadron 1. hulánů. Velitelem předvoje byl ustanoven vel. 18 brigády generál Falckenheiner.

Hulánům velel plukovník von Koss; ti byli následováni několika jednotkami pěchotními, dopravovanými na rekvirovaných povozech. Přesun se provedl ještě v noci, takže 22/8 v 1. hod. ráno byly jednotky plukovníka von Kosse na již. okraji vironského lesa. Dříve než se pustili na plateau, dominující Virtonu, vyslal plukovník dopředu několik hlídek, které ovšem narazily na francouzské polní stráž, ať už to bylo u dvora Bellevue nebo jinde.

Plukovníku von Kossovi tyto zprávy nestačily; chtěl zvědět sílu nepřátelského obsazení ve Virtonu; aby zajistil svou další činnost, zastavil se na okraji lesa, kde se pěchota ihned zařizovala k zajištění dosažené čáry, která mu pak měla být východiskem k dalšímu postupu. Jakmile tak učinil, vyslal ve 3 hod. 40 min. 1 četou pěchoty s úkolem průzkumu podél silnice na Virton.

Tato četa narazila na polní stráž 12. rotu 115. pluku, o níž víme, že tvořila hlavní polní stráž ve dvoře Bellevue. Došlo k přestřelce, celkem málo účinné, a jejím výsledkem bylo, že franc. polní stráž ustoupila k své 12. rotě.

Ježto zprávy tohoto velitele hlásily „silného nepřítele“, rozhodl se velitel III./115. praporu zesílit tuto rotu svou zálohou, t. j. 9. rotou a 1 četou těž. kulometů, které měl ve Virtonu. Na okraji Virtonu ponechal z 9. roty toliko 1 četou a ostatním zesílil osádku dvorce Bellevue, kam dorazil v 5 hodin. Situace byla nejasná a stálá mlha bránila průzkumu.

Mapa 1:200.000, kterou měl po ruce velitel praporu, ukazovala toliko, že okraj lesa tvoří úhel dovnitř posice, a udělal si z toho závěr, že tato zvláštnost by mohla nepříteli umožnit obchvat pravého boku 12. roty.

Vzhledem k tomuto závěru rozvinul všechny 3 čety 9. roty v tomto směru a vytvořil zde defenzivní hák, při čemž si četou těž. kulometů ponechal vzadu do té doby, až nepřítel odkryje svůj záměr.

Ovšemže nebyly vyslány žádné průzkumné hlídky a tak, když tam v 5 hod. 30 min. dorazila divisní eskadrona, nebylo možno dát jí žádné podrobnější zprávy než ty, že Němci jsou zcela nablízku.

Předvoj 8. francouzské divise vyrazí z Virtonu.

Vraťme se nyní k předvojovému houfci, který byl přechodně zastaven velitelem divise na severním okraji Virtonu.

Další pochod byl nastoupen v 5 hod. 30 min., kdy ovšem na předvoj dorazily už jednotky valného voje.

Velitel div. eskadrony podal veliteli předvoje své hlášení o nepříteli v lese a žádal další rozkazy.

Velitel brigády, starý voják, byl přesvědčen o tom, že v tomto případě běží jen o nějaký malý a ke všemu izolovaný nepřátelský oddíl. A ježto sám měl rozkaz „smést vše, nač se narazí“, nařídil veliteli div. eskadrony další pochod.

Eskadrona v pochodovém proudu, bez vyslání jediného patrače dala se na pochod proti lesu. Výsledek se dostavil!! Čelní četa byla uvítána palbou a proto se i ostatní čety rozvinuly na západ od silnice. Daleko se však nedostaly, neboť po vniknutí do lesa narazily na drátěné překážky. Účinná nepřátelská palba donutila velitele divisní eskadrony k ústupu, ten se však zvrhl v neuspořádaný útěk, což se přeneslo i na východní četou předvoje 130. pluku, kde tento ústup způsobil paniku.

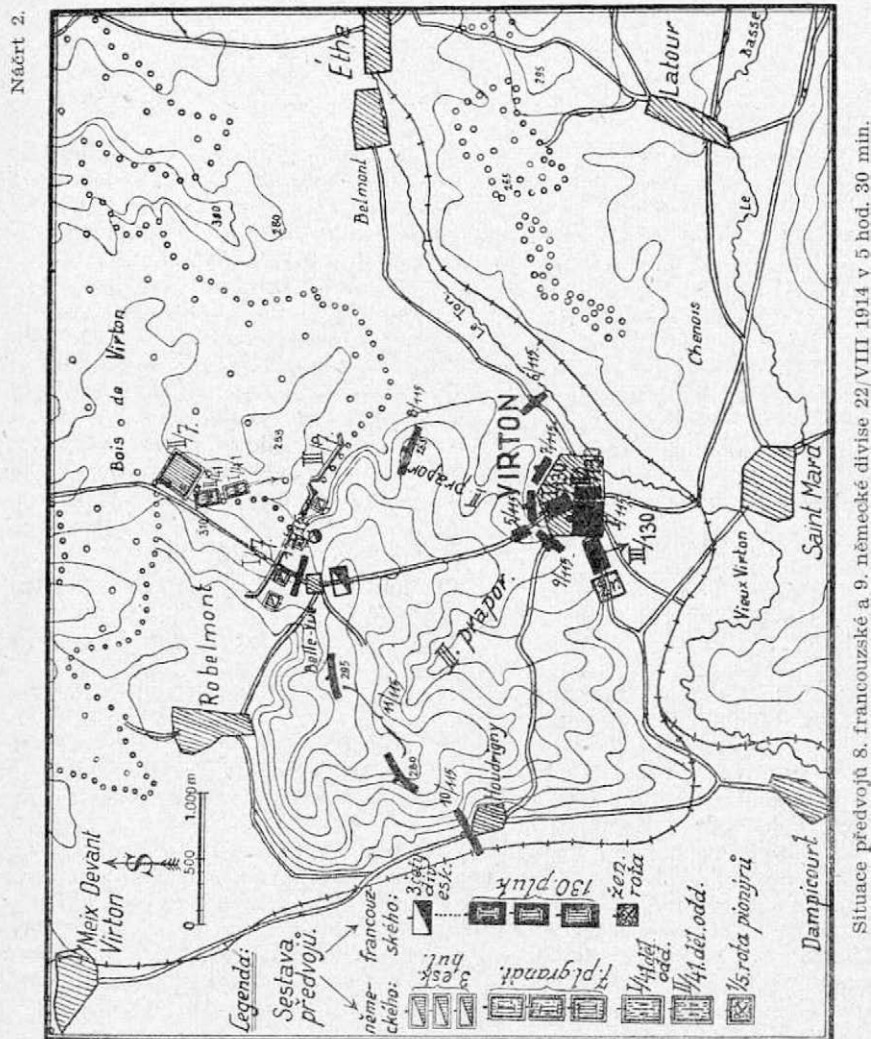
Střetný boj.

Po odražení divisní eskadrony přešli Němci do útoku. Velitel 9. něm. divise dal rozkaz veliteli předvoje, aby rázně postoupil na Virton a odrazil všechna vojska, která by snad byla v krajině Bellevue.

Předvojem německé divise byly 2 prapory 7. gran. pluku, které vyrazily k útoku v 6 hodin, a to I. prapor po obou stranách silnice na Virton, III. prapor vlevo.

Proti této lavině se držely statečně 9. a 12. rota 115. pluku, stojící na předních strážích.

Ježto se útok Němců vyvíjel příliš pomalu, dal velitel divise k dispozici veliteli předvoje 3 prapory 154. pluku a umístil k jejich podpoře 2 od-

díly dělostřelectva na okraji lesa; s touto děl. podporou mohlo být ovšem počítáno, až zmizí mlha.

Velitel německého předvoje ponechal si v záloze zbývající II. prapor 7. granátníků a zasadil do útoku na plateau celý 154. pluk, a to: III. praporem prodloužil levé křídlo granátníků, vedle nasadil I./154. prapor a II./154. prapor následoval jako posila.

Avšak 8. rota II./115. praporu, stojící na kotě 265 (mezi silnicí Virton—Etalle a Virton—Éthe), zachytila tento náraz.

Ovšem, tento zápas 4 rot špatně podporovaných a neschopných se krýti v mlze bočnou palbou proti pěti nepřátelským praporům, nedal se prodlužovati do nekonečna. Nejprudší boj byl sveden v Bellevue, kde 7. pluk granátníků, povzbuzován přítomností prince Oskara, tlačil 9. a 12. rotu 115. pluku. Němci zde útočili za zpěvu „Deutschland über Alles“.

Nastal boj muže proti muži. Ztráty na obou stranách byly veliké. Tak 12. rota ztratila polovici svého počtu, 9. rota byla téměř zničena, obě rotý skoro bez důstojníků; ti padli i s velitelem praporu.

Konečně kolem 7. hodiny 9. rota zdecimovaná, obchvácena na obou křídlech, napadená dokonce zezadu ustoupila, odkrývajíce pravé křídlo 12. rotý, jinak opřené o dvůr Bellevue, přeměněný v té době na obvaziště, ke všemu ještě hořící...

Velitel 12. rotý stále vyčkával příchodu předvoje. Ježto zprávy hlídek vyzněly v tom smyslu, že Němci získávají terén východně od něho více a více a že tedy ústup na Virton je přerušen, svolal veškeré síly, které zde zbyly z III. praporu (ani ne 100 mužů) a při přechodném klidu v palbě a mlze, v tomto případě byli to vzácní spojenci, nastoupil velitel 12. rotý ústup na Houdrigny, jediným ještě volným směrem.

Zatím I./130. prapor (předvojový), tápaje v mlze, dosahuje asi v 5 hod. 50 min. výšiny 800 m na sever od Virtonu.

Až do této doby nikdo z praporu nevěřil, že přijde dnes do boje. Prapor výborně nocoval v Dampicourt a věřil, že tomu tak bude i v Etalle. Aby se neztrácel čas, šli ubytovatelé pluku v čele, ihned za předvojovým praporem.

Stejného názoru, co se boje týká, byl velitel brigády i velitel 130. pluku, proto oba šli hned za zvědy předvojového praporu. Mlha byla stále tak veliká, že nebylo vidět ani stromy lemující silnici.

Dobrou náladu nemohla poškoditi ani palba z pušek, kterou bylo slyšet z linie předních stráží. Kolovala zde verze, že běží o německou hlídku, toulající se celou noc před předními strážemi.

Avšak stále rostoucí palba na severu donutila předvojový prapor, dosud postupující v jediném proudu, aby zaujal předepsané přibližovací tvary. A v následující chvíli, smršť střel, kterou byly zasypány 9. a 12. rota 115. pluku, ukázaly jasně i předvojovému praporu, že se náhle octl v pásmu smrti.

Probuzení bylo drsné. Roty, ihned se rozvinuvší, se zakopávaly.

Tragedie se dovršovala a možno předpokládati, že předvojový prapor, zastavený v pásmu ohně, podlehl zteči I. a III. praporu 7. granátníků. Usnadnila to mlha temná jako noc a hluboká jako les, která obchvacovala předvoj současně závojem beznaděje i heroismu.

Velitel brigády myslil, že předvojový prapor (I./130.) zesílil 2 prapory 115. pluku (přední stráž) a doufal, že se mu takto podaří zahnat nepřitele.

Poslouchaje, jak se zápas stává živějším, a pak také proto, že mlha nepomíjí, zastavuje II./130. prapor, čelo předvojového houfu, a posílá veliteli 8. divise toto hlášení.

„Čelo předvojového houfce (II./130. prapor) je zastaveno na jižním okraji virtonského lesa. Všechny 4 rotý zasazeny. Vzhledem k silné mlze je těžko určití sílu nepřitele.“

Minuty pomalu utíkaly. Ježto od I./130. praporu nepřicházela žádná zpráva a silnice, kde ležel II./130. prapor, byla silně postřelována, takže tomuto praporu byly způsobeny značné ztráty, rozhodl se velitel brigády (předvoje) zajistiti pravé křídlo I./130. praporu jednou rotou (8.) II./130. praporu. — Tato rota měla se rozvinouti proti východu, kolmo na silnici, postoupiti proti lesu, vzdálenému několik set metrů, čímž doufal, že současně obchvátí nepřátelské křídlo.

8. rota, bez důstojníka, majíc jen velitele poručíka, ke všemu vypůjčeného od jiné rot, postupovala muž vedle muže v naznačeném směru (ale i při tom se ztratila 1 četa) a octla se náhle v 6 hod. 45 min. mezi linií předních stráží u dvora Bellevue a nepřítelem.

Situace roty byla tragická. Velitel roty, který byl na jejím pravém křídle, snažil se proniknouti tajemství mlhy, když náhle vyrazily z mlhy před ním části III./7. gran. praporu a zaplavily jeho rotu.

*

Zatím II./130. prapor (bez 8. rot) vyčkával, skryt v silničních příkopcích. Aby bylo zamezeno překvapení, měl 7. rotu rozvinutu.

Velitel brigády a samostatně i velitel 130. pluku šli se podívat do předu, ve směru severovýchodním, aby zjistili, co se stalo s I./130. praporem.

Nezjistili ovšem nic; jednak pro mlhu, jednak pro silnou nepřátelskou palbu, která je přinutila k návratu.

Jakmile se velitel brigády vrátil, hlásil se u něho důstojník štábu 8. divise, aby se informoval o situaci a pak aby se dotázal velitele předvoje, nepotřebuje-li podpory. Dále mu připomněl, že je třeba pochodovati a zajistiti plateau, ježto jinak divise, uzavřená v údolí, nemůže splniti daný jí úkol, totiž krýti pravý bok 4. armády.

Velitel brigády ještě i nyní nepovažoval nepřítele za silného a totéž oznámil důstojníku štábu divise. Ježto současně 8. rota prováděla nařízený jím „obchvat“, který podle jeho přesvědčení se musil zdařiti, hlásil veliteli divise, že nepotřebuje zesílení!

Zatím od západu přicházeli ranění a rovněž přicházeli zbloudilí z lesa. Všichni souhlasně udávali, že nepřítel postupuje s této strany a ve značné síle.

Na tyto zprávy dal velitel brigády rozkaz přímo veliteli II./130. praporu, aby postoupil ve směru na Robelmont, podepřel tím levý bok I./130. praporu. Pak nasedl na koně a odjel přes pole na západ.

Velitel II./130. praporu chtěl orientovati podle busoly svou mapu 1:200.000, leč nedokončil svou práci, neboť byl těžce zraněn.

V téže době dostal velitel 130. pluku rozkaz od velitele brigády, aby bez zastávky postupoval na Étalle.

Na pochod se dal tedy III./130. prapor, do té doby ležící v silničním příkopě, rozdělující střelivo.

Prapor dal do 1. sledu 2 rot, a to 9. na západ od silnice, 10. na východ; každá rota měla 2 rozvinuté čety, druhé dvě čety následovaly na vzdálenost „zraku“, t. j. asi na 15 m. V dalším sledu byly rot 11. a 12., které se octly současně s rotami 1. sledu v přívalu střel, takže se musily rozvinouti. Čety těžkých kulometů byly rovněž vydisponovány, a to: 1. četa západně od silnice, 2. četa východně od ní a 3. četa na silnici.

Aby neštěstí bylo dovršeno, pluk i brigáda téměř současně ztratili své velitele, kteří padli.

Kolem 7 hod. 30 min. se německý útok dosti dobře vyvíjel. Aby byl co nejúčinnější, zasadil sem velitel 9. něm. divise celou děl. brigádu a rozvinul ji před jižním okrajem virtonského lesa, po obou stranách silnice na Étalle.

Zatím co 2 prapory granátníků, podporované prapory 154. pluku a četnými kulomety, postupovaly, zahájily houfnice a kanony prudkou palbu proti II. a III. praporu 130. franc. pluku.

II./130. prapor utrpěl v krátkém čase citelné ztráty; vedle nového velitele praporu padli mnozí další důstojníci, takže od celého praporu zbyli toliko 3.

Roty byly roztrženy nepřátelskou palbou a ustoupily na Virton, zachytivše se ještě v jedlovém lesíku, nalevo od silnice asi 500 m severně od prvních domů z Virtonu.

Rovněž III./130. prapor byl zdecimován. Obě rotu 1. sledu, které v brzkou ztratily polovici početního stavu, byly nuceny se zastaviti, neboť byly připoutány k zemi palbou kulometů. Proto rotu 2. sledu (11. a 12.) jedním přískokem dosáhly zbytků 1. sledu, aby, třeba pod prudkou palbou, vytvořily novou linii palby.

Po hodině tohoto zuřivého boje nebylo na francouzské straně téměř důstojníků; rovněž řady bojovníků velmi prořídly. K tomu ke všemu se projevoval víc a více nedostatek střeliva.

Kolem 8. hodiny byla situace 8. divise velmi kritická, neboť Němci byli skutečně pány uvedeného již plateau, které dominovalo Virtonu.

Podrobnější situace byla asi tato:

Severovýchodně před 8. rotou II./115. praporu, která ustupovala krok za krokem, postupoval I./154. německý; za ním II./154., připraven prodloužit nalevo jeho frontu.

6. rota II./15. praporu stále držela svou noční posici ve dvoře L'empeleur, neboť měla před sebou toliko hlídky; neznala vůbec situaci a řídila se toliko hlukem palby, kterou slyšela vlevo i vzadu!

5. a 7. rota vyčkávaly pod velením velitele praporu, jak se vyvine situace.

Na sever a na západ od Virtonu byl III./115. prapor, který již neexistoval; jeho zbytky byly zahrnány zčásti na Houdrigny, zčásti na Virton.

3 prapory 130. pluku byly rozbity. Zbytky ustupovaly na Virton, pronásledovány střelci, dále III. praporem 7. gran. pluku a III. praporem 154. pluku.

Zatím valný voj 8. franc. divise byl sražen, máje čelní pluk (124.) celý ve Virtonu, kde byla i část dalšího pluku (117.). Dělostřelectvo i vozy na střelivo, vše bylo ve Virtonu, ale tak stlačeno v ulicích, že znemožňovalo veškerý pohyb.

Mohli tedy Němci při dalším postupu na Virton zde překvapiti a uvést ve zmatený ústup masu lidí, koní, vozů a děl, neschopných nějakého obranného pohybu.

Na štěstí v nejbližších hodinách k tomu nedošlo. Veliteli 9. něm. divise byly hlášeny značné síly v prostoru Robelmont, takže — kdyby byl dále postupoval na jih, mohl mít vážné obavy o svůj pravý bok. — Leč další události již nejsou v programu našeho líčení.

Poučení.

Chceme-li si z této operace odnésti určitá poučení, bude na prospěch věci, jestliže o těchto operacích budeme studovati 2 rozdílné fáze:

1. fáze: zaujetí a boj předních stráží;
2. fáze: střetný boj 22./8.

K 1. a) Boj o osadu Virton, z níž musil býti zahnán celý nepřátelský prapor, měl dáti Francouzům na jedné straně a Němcům na druhé straně téměř jistotu střetnutí 22./8., ať už by šly obě strany proti sobě, nebo i kdyby jedna strana zůstala na místě. Když nic jiného, měl obě strany donutiti k zvýšení zpravodajské činnosti. Nestalo se tak a následek toho se projevil následujícího dne.

b) Jestliže předvoj svede poměrně lehký boj s nepřítelem, je na prospěch věci, aby sám nebo nutnou k tomu svou částí udržel pak dotyk s nepřítelem. Z průběhu našeho případu jsme mohli vyčísti, že předvojem divise byl 21./8. 117. pluk nebo aspoň jeho III. prapor. Na přední stráž byl pak vyslán 115. pluk, čímž si možno snad vysvětliti „ztrátu dotyku“.

c) Síla složení předních stráží: závisí především na možnostech nepřítele, na jeho vzdálenosti a pak na síle vlastních prostředků.

Pohlédneme-li na mapu, vidíme zajímavý tvar několikrát již uvedené virtonského plateau. Jeví se jako podkova, jejíž „vnitřek“ tvoří hluboký terénní zářez, při čemž východní její část je širší. Její nejvyšší část je v severním oblouku směrem k nepříteli. Tuto „podkovu“ obklopují na severu a na severovýchodě hluboké lesy.

Tento tvar nám jaksi vnucuje sestavu „krytu“ a čáru odporu, která se nám rýsuje na vnějším obvodu „podkovy“.

Všimneme-li si k tomu ještě komunikací, vedoucích od nepřítele (jsou tři), mohli bychom dojít k závěru, že jsou v tomto pořadí důležitosti:

střední: Étalle—Virton,

východní: Éthe—Virton,

západní: Meix-devant—Virton, což v praxi znamená, dáti mezi střední a východní směr maximum sil.

Požadavku konfigurace terénu a jeho šířce by tedy francouzská sestava předních stráží vyhovovala. Nevyhovuje však „možnostem nepřítele“.

Jak jsme se už zmínili, měli Francouzové zprávy bojem o 1 wirtensberském praporu; mohli a měli předvídati, že tento prapor zde nebude izolován, že jsou možné posily, že je velmi pravděpodobná přítomnost nebo aspoň možnost nepřátelských sil v lesích, obklopujících jejich sestavu předních stráží. Největší nebezpečí v tomto smyslu vidíme na postavení 12. roty 115. pluku, které je lesem přímo obchváčeno. Bylo třeba dáti do tohoto nejchoulostivějšího bodu Bellevue větší síly, aby tomuto obchvatu bylo zabráněno. Skutečnost dala našemu studiu terénu za pravdu a velitel praporu musil sem dirigovati další rotu (9), při čemž si celkem, vzhledem k mlze, k nedostatku zpráv a bez mapy, ponechal četnu těžkých kulometů v 2. sledu, aby ji zasadil, až se nepřátelská činnost více projeví.

Celkem bychom mohli říci, že počet zasazených sil měl více odpovídati „krycí posicí“, schopné určitého odporu.

d) Nevidíme žádnou podporu předních stráží dělostřelectvem, což v tehdejší době bylo obvyklým zjevem. Jak by dělostřelectvo pěchotě prospělo, zejména v ranních hodinách, nemusíme ani zvláště podotýkati.

e) Konečně musíme říci, že ani podvelitelé neprojevíli dosti iniciativy, zvláště vzpomeneme-li úlohy předních stráží, jak nám ji uvádí G-V v čl. 194; zejména zde bylo opominuto provádění „blízkého průzkumu“; tedy velký pokles v provádění zpravodajské služby.

K 2. Na francouzské straně: Celý postup byl opět založen na nesprávných předpokladech o nepříteli. Zde už musila divise postupovati v přibližovací sestavě s možností ihned přejíti do útoku, vždyť nepřítel nebyl vzdálen více než 3 km.

Ale i když konečně velitel divise nařídil postup, jak jsme viděli, vyžadovalo to jinou iniciativní činnost podřízených velitelů, zejména velitele 15. brigády (velitele předvoje).

a) Už 21/8 bylo divisní eskadrony nesprávně použito v 2. sledu, neboť jsme slyšeli, že eskadrona docházející do Vieux—Virton byla svědkem posledních bojů předvojového praporu!

b) Při zahájení postupu 22/8 bylo třeba dáti eskadroně časový náskok, aby mohlo býti jejich zpráv pak využito. Viděli jsme, že musil zde osobně zasáhnouti velitel divise, který z toho důvodu zastavil pěchotu předvoje.

Ovšem nenalézáme omluvy pro to, že eskadrona nevyslala žádný průzkum!

c) Nebyl nikterak organisován styk a spojení velitele brigády jako velitele předvoje s jeho podřízenými jednotkami. Velitel brigády to chtěl dodatečně řešiti „osobním stykem“, což pak nebylo možno provésti.

d) Jakmile velitel předvoje zjistil, že jeho čelo předvoje — I./130. prapor — nemůže postupovati (a to mohl zjistiti z prudké palby a z toho, že se asi 500 m s. od Virtonu octly jednotky jádra předvoje v pásmu smrti nepřátelské pěchotní palby), měl ihned zasaditi celý předvoj (viz zásady střetného boje) a nikoliv po rotách a praporech postupně zasazovati své síly, které byly pak postupně vyřaděny z boje.

e) Velitel brigády sice projevili dobrý úmysl, obchvátiti východní nepřátelské křídlo, ale zasazené síly (8. rota 130. pluku) neodpovídaly našemu požadavku studia úlohy, terénu (šířka lesa!) atd.

f) Velitel předvoje (brigády) měl žádati nebo přijmouti posilu nabízenou velitelem divise, aspoň v podpoře děl. palby, která mohla býti ovšem spuštěna v plné síle, až by mlha poněkud povolila. Jak by se zde bylo osvědčilo dělostřelectvo, které by mělo úkol podporovati přední stráž, jak jsem se už zmínil! Stačila by 1 baterie, tím spíše, že pochodovala osa nepřítel (i naše) vystupuje z hlubokých a rozlehlých lesů těsně před linií předních stráží, a mohla tedy děl. palba lehce uzavřít taktó východ z lesa.

g) Velitel brigády měl dlíti na předepsané ose, neměti bez důvodu své SV., aby ho mohly snadno dosáhnouti rozkazy i hlášení; neměl se vydávati tak lehkomyšlně v náruč smrti.

h) Nikdo nezajišťoval zásobování střelivem; byl to zase následek toho, že se nepočítalo s vážnějším bojem.

i) Je však nutno zdůrazniti vysokou morálku francouzského vojska, které se drželo v boji velmi dobře, ač poměr sil mluvil velmi zřetelně v prospěch nepřítel.

Na německé straně.

a) Zaráží rovněž slabá činnost zpravodajské služby. Ačkoli byl jejich prapor 21. srpna odpoledne vyhnán z Virtonu, musilo se dojít k závěru, že zde musí býti značnější nepřátelské síly. Měla býti tedy, ještě zvečera, dále v noci a k ránu, prováděna intenzivnější průzkumná (zpravodajská) činnost. Ale i tak nutno přiznati, že po stránce zpravodajské služby bylo zde pracováno více než u protivníka.

b) Předvoji bylo dáno k dispozici dělostřelectvo, čímž zajištěna jeho okamžitá podpora.

c) Vzhledem k získaným zprávám a k skutečnému obsazení Virtonu byly i zde zasazeny slabší síly. Situaci zde ovšem velitel iniciativně později napravil tím, že nařídil útočiti 5 praporům; ovšem byla tu jistá ztráta času.

d) Boj v mlze je obdobný boji v lese; je tedy třeba míti jednotky učené do šířky a míti jich dostatek v 1. sledu. Použití záloh je velmi obtížné, ježto pro bojový hluk, který slyšíme v lese více a na všech stranách než v otevřeném terénu, nerozeznáme včas správný směr event. jejich zasazení.

e) Jednotky se nechovaly bojově, neboť zpívaly (!) a tím umožněno Francouzům správné dirigování ničivé palby.

*

Co je na tomto historickém případě nejzajímavější?

Myslím to, že je skutečně historický, neboť jinak, posuzujeme-li ty zásadní chyby, jichž se dopustily nejlepší armády světa, a to ještě na počátku války s důstojnickým a velitelským aparátem mírově vycvičeným, ani bychom nemohli věřiti, že se tyto události skutečně staly.

Vede nás to k závěru, že je nutno připravit velitele a štáby na jejich skutečné výkony co nejlépe a po každé stránce a připomínati jim často podobné příklady, aby neustrnuli jen na „mírových zkušenostech“.

Vojenství u nás a v cizině.

Major gšt. Ladislav Preininger:

Generál Weygand členem francouzské akademie.

19. května t. r. pod staroslavnou kopulí francouzského Institutu byl přijat za řádného člena Akademie francouzské generál Weygand, generální inspektor francouzské armády. Stalo se tak za obvyklého ceremonielu po volbě vykonané 11. června na uprázdněné místo po maršálu Joffrovi. Generála přijal starý diplomat p. Jules Cambon, který po vstupní jeho řeči pronesl skvělou odpověď. Slavná tato společnost „nesmrtelných“ vědců a literátů, výkvět francouzské kultury, přijímá tu po Joffrovi, Fochovi a Petainovi, velkých vojevůdcích světové války, Weyganda, náčelníka štábu maršála Focha, organisátora nynější obrany Francie a předurčeného vůdce její armády.

Velcí učení synové vlasti vyzvedají tak znovu vojevůdce a armádu, již reprezentuje, mezi sebe, jsouce si vědomi, že vlast a stejně věda potřebují ochrany, že jedno bez druhého není dobře možné a obzvláště v nynější době není dosti bezpečné.